

Universitätsbibliothek Paderborn

Johannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd Herbipolin Abbatis, viri suo aeuo doctiss. ... Partis Opera Historica, Qvotqvot hactenus reperiri potuerunt, omnia

Partim E Vetvstis Fvgientibusque editionibus reuocata, & ad fidem
Archetyporum castigata; partim ex manuscriptis nunc primùm edita ;
Qvorvm Catalogvm Aversa pagina exhibet

Iohannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd
Herbipolin Abbatis, viri suo æuo doctissimi Secvndæ Partis Chronica
Insignia Dvo - I. Coenobii Hirsavgiensis, Diœcesis Spirensis: eius
foundationem & progressum ab Anno Christi DCCCXXX. vsque ad Annum
MCCCLXX. II. Coenobii ...

Trithemius, Johannes

Francofvrti, 1601

De Friderico, XI. Hirsavgiensis Monasterii Abbate qui præfuit annis III. &
moribus eius, ac gestis illius temporis.

urn:nbn:de:0128-1-17336

Henrici

era
o r i a

consensu Adelberti comitis impetrauit, quemadmodum suo in loco plenius dicemus. Postea vero quam fratres in possessionem monasterij, nec dum consummati fuerunt admilli, ceperunt diligentissime operam dare, vt ecclesia quantocius perficeretur, sperantes se tunc rerum quoq; temporalium necessariam prouisionem iuxta pollicitum saluatoris nostri in Euangelio, diuque patris monachorum in regula sine dubio assequi, cum ante omnia in exhibitione seruitutis Dei omnipotentis debitum præmiserint famulatū. Erant autem fratres numero duodecim, quorum seruorem & deuotionem cum S. foemina Wiltrudis comitissa uidisset, omni qua potuit virtute satagebat apud maritū, ne quid ad consummationem tam sancti operis deesse contingeret. Vnde suam munificentiam in fratres, & pietatem in Deum, multis beneficijs ostendit: & quæcunque ad sustentationē seruorum Domini intellexisset necessaria, nunc manifeste, nunc etiam occulte liberaliter impendit. Et licet fratres vna cum artificibus, quos comes impensis suis conduxerat, incepto fortiter ac diligenter instarent operi, non tamen illud tam cito ad perfectionem operam perducere potuerunt. Per annos namq; decem ferme consummata fuit ecclesia, vna cum cæteris quibusdam habitaculis necessarijs, ad conuersationem monachorum. Anno siquidem dominicæ natiuitatis 1060. sicut antea prædiximus, noua ecclesia veteri præcedente anno deposita, iactis fundamentis saxeis inchoata est, & tandem anno 1070. perfecta, & sicut postea dicemus anno septuagesimo primo per episcopum Spirensē Henricum consecrata. Annis itaque decem in constructione monasterij laboratum est.

Abbas autem Fridericus consummationem ecclesiæ, cum cæteris mansionibus monasterij, tamen manu indefessam operi apponeret, videre non potuit: quia post triennium falsis accusationibus quorundam circumuentus, sicut dicemus, depositus ab officio dignitatis fuit, & non multo post obiit. Huius autem foundationis & monasterij dedicationem, traditionem & libertatem, quamuis in hoc loco secundum narrationis ordinem, priusquam abbatis Friderici gesta scribenda sumamus, exponere deberemus, quia tamen post eius mortem sub abbate Wilhelmo contigerunt, ad ipsius quoque tempora diximus referuandas.

Numerus fratrum in principio monasterij.

In decem annis ecclesia S. Aurely fuit perfecta.

Fridericus abbas non vidit loci perfectionē. Ordinem historiae aufer ratione transponit.

DE FRIDERICO, XI. HIRSAUGIENSIS MONASTERII ABBA-
te qui præfuit annis III. & moribus eius, ac gestis illius
temporis.

FRATRIBVS itaque monachis de cœnobio eremitarum in Hirsaugiam comite Adelberto petente venientibus, quemadmodum iam diximus, numero duodecim in abbatem primum huius instaurationis prælatus est Fridericus, qui ab origine foundationis monasterij Hirsaugiensis abbas vndecimus fuit. Electus autem fuit anno Domini 1065. indictione 3. anno posteaquam vacauerat abbatia tertio & sexagesimo, ordinatus ab Einhardo Spirensi episcopo, & præfuit annis 3. mensibus 8. de cuius vita & conuersatione, quantum ad huius rationem operis pertinet, pauca sunt à nobis præmittenda. Fridericus itaque abbas, de quo nobis sermo est, natus fuit ex parentibus ingenuis, de gente Sueonum antiqua familia, secundum seculi huius nobilitatem non infimus, à quibus in iuuentute ad discendum literas positus, satis quantum ætas illi permisit, in discendo cum tempore profecit. Postea vero quam sapere & intelligere aliquantulum ceperit, ad Deum se non sine mentis seruore, in puero quidem admirabili conuertit, & in monasterio eremitarum, apud cellam videlicet S. Meinradi, mansionem inter monachos, parentum adiutus suffragio petijt & impetrauit. Ex hinc tempus omne in exercitijs monasticis & disciplina regulari satis quiete non paucis annis exegit, nulli molestus, nullique onerosus, sed ante faciem tuam in simplicitate ambulans, parum de mundi huius ratione cogitabat. Lectioni namque diuinarum scripturarum & internæ compunctioni à iuuentute deditus ac magistrorum sollicitudine & prouidentia probe institutus, veluti consuetudine quadam introducta didicit, cum mundo nullum prorsus habere commercium. Erant nempe illo tempore monachi in sepe dicto monasterio regularem vitam ac puritatem coram Deo & hominibus sine querela optimam ducentes, qui pueros & iuuenes, quos in sui consortium suscepissent, verbo & exemplo non solum in scientia scripturarum, sed etiam in moribus, ad compunctionis internæ deuotionem imbuebant. Quibus exercitijs Fridericus pene ab infantia maiorum cohortatione & exemplis instructus, viam simplicitatis virtuosæ quam semel didicit, vsque ad mortem inuiolabiliter custodiuit. Post multos vero annos, cum Adelbertus comes de Caluae (sicut diximus) monachos & abbatem ex Solitariensium cœtu supplex expeteret, nullus tū Friderico melior occurrit,

Fridericus fuit abbas huius monasterij.

Vita & conuersatio Friderici abbatis.

Quomodo monachus factus.

Lectioi deditus mundana non curauit.

Itam monachorum Solitariensium.

*Dispositio
& forma
corporis Fri-
derici abba-
tis.*

*Quibus fue-
rit deditus
exercitius
Friderici.*

*Pius in pau-
peres semper
fuit.*

*Commen-
datus abba-
tis Fridericus
quod pacifi-
cus erat.*

*Humilitas
interior &
exterior.*

quippe qui non modo verbis, sed etiam exemplis corda subditorum ad contemptum mundi & amorem celestium fortius omnibus posse inflammare videretur. Erat enim dispositio corporis non secus ac mentis quadam maiestate dignitatis reuerendus, statura mediocris, qui non multum breuis nec longus nimium haberetur, in facie corpulentus & plenus, fortis & robustus, nec tamen crassus nimium, capillis nigris canisque hinc inde resperis, & nulla caluicie depilatus. Qui quum nomen & dignitatem pastoralis curae suscepisset, aut nihil aut parum prioris sanctae institutionis omisit, sed in orationibus, lectio- nibus scripturarum, meditationibusque sanctis & interiorum contemplationi vacans die ac nocte secularium negotiorum occupationes facile non admisit. Vagos quoque de monasterio discursus non amabat, vigilijs & ieiunijs corpus suum pro Dei amore inde- sinenter afficiens, hostiam Domino se viuam & immaculatam offerre satagebat. Ad pauperes multum erat misericors, quos ut potuisset pro Dei amore aliquantulum esurientes reficere, saepius ieiunus remanens sibi competentia cibaria impertiuit egenis. Vbiunque enim offendisset pauperem, mox sine dilatione (quantum potuit) illius inopia tam in amictu quam in victu subueniebat. Nam secundum nomen suum in omnibus erat pacif- cus, mitis, dulcis, & quietus, plenus charitate Dei & dilectione fraterna, in cessu grauis, cio- quio dulcis, & pulchra morum grauitate ornatus. Adeo vero coram Deo se humillare di- dicerat, ut etiam in exteriori conuersatione nitior quidam gratiae spiritualis relucens, in- ternam cordis humilitatem palam cunctis ostenderet. Inter scriptores namque reliquos, quod officium apud veteres monachos erat valde communiter in vsu, locum tenere cum fratribus non erubuit, in quo se per vices ab oratione vacans vtiliter occuparet. In habitu suo nihil differebat a monachis subditis, qui eo tempore omni vtilitate & extremitate iuxta regulam contenti subtus cucullis, desuper vero cappis utebantur. In hac itaque humi- litate & innocentia vitam suam Fridericus abbas diligenter custodiens, prauorum teme- ritatem tamen non potuit euadere, quae bonis viris ab initio mundi semper fuit iniecia, sed vsque adeo iniurijs malorum paruit, ut tandem ab officio dignitatis suae (sicut dice- mus postea) fuerit iniustissime depositus.

MLXVI.

*Sifridus
archiepis-
copus Magun-
tenus.
Rex Anglia
interfectus.*

*Sacerdotes
occiduntur.*

Anno Friderici abbatis primo Sifridus Archiepiscopus Moguntinus de partibus transmarinis redijt, de quo septem millibus quos secum abduxerat, vix duo millia redijt. Eodem anno regnum Angliae per Wilhelmum Nortmannorum bastardum milite- rabiliter affligitur, cuius regem Araldum interficiens pro eo regnavit. Qui mox pene omnes eiusdem regni pontifices misit in exilium, nobiles & principes interfecit, medio- cres in seruitutem militibus dedit, uxores indigenarum aduenis suis matrimonio correla- uit, & in ciuitate Eboracense plusquam centum supra mille sacerdotes crudeliter occidit. In festis etiam paschalibus hoc ipso anno cometes per quatuordecim ferme noctes in cae- lo apparuit.

MLXVII.

*Episcopus
Spirensis.*

*Marbodius
ex monacho
episcopus.*

Anno Friderici Abbatis 2. qui fuit Dominicae natiuitatis 1067. indictione 5. obiit Einhardus episcopus Spirensis, cui Henricus successit canonicus Goslariensis, tante dignitatis vir, dum per aetatem maturus, & non tam electione clerici aut populi ad hanc pro- fectus, quam indulgentia regis, cui in puerili aetate fuerat familiarissime ascensus. Claruit hoc tempore Marbodius ex monacho episcopus Redensis, vir in diuinis scri- pturis doctus & secularium literarum non ignarus, metro exercitatus & prosa, qui multa ingenii sui monumenta posteris reliquit, & inter caetera scripsit in signe opus in Cantica canticorum, passionem quoque sanctorum Thebeorum martyrum & vitam complu- rium aliorum sanctorum eleganti carmine descripsit.

MLXVIII.

*Murmur
fratrum co-
tra Frideri-
cum excori-
tur.
Interpreta-
tio mona-
chorum
praua.
Exclamatio*

Anno autem sequente qui fuit Dominicae natiuitatis 1068. cum abbas Fridericus iuxta morem & consuetudinem suam rebus diuinis totus esset intentus, lectioni, medita- tioni, orationique & contemplationi deditus, fratribusque suis quos ipse sibi constituerat rerum omnium monasterij disponendarum, in externis oeconomos nimiam in agendis permitteret libertatem, coeperunt eum diabolo instigante contemnere, & quomodo ipsum a dignitate sua deicerent, consilium habere. Spirituales namque vitae tranquillita- tem, quae ille vehementer se occupare solebat, non religioni sed inertiae suae adscribebant, ipsumque ignauum & rerum temporalium in expertum irridebant, quippe qui ad eorum commodum & vtilitatem in externis, nihil penitus prouidere aut posse aut velle videretur. *O quid non praesumit caeca prauiorum ambitio, quae praesentibus nequiter inhians memoriam se- turorum*

turorum non admittit. Virum omni honore dignam monachi penitus indigni non solum non veneratione sed etiam persequentes despicunt, & eum quem summo honore ab ultimis etiam terra finibus, sine oportunitate requireret, vocare ad se debuerat, repellere a se & abire turpiter non formidant. Comitum Adelbertum principes factionis monachi prorsus Deo & hominibus ingrati, ad eum Fridericum abbatem suum in eum ignaumque non satis prouide accusatum deserunt, & quam inutilis sit monasterio alijs atque alijs verbis mendaciter confingunt. Et quidem facile animum comitis viro sancto & innocenti reddunt auersum, vitpote qui mundanis rebus assuetus nihil minus quam interna conuersationis quietem cogitabat. Erat etiam comes abbatem iam pridem non mediocriter in sensu, propterea quod consultius id ipsum quoque monachis, liberius quam illi erat in mente, traditionem monasterij pontificali roborandam auctoritate exigere tentasset. Vnde fratrum accusationes contra Fridericum abbatem libenter admisit, & mox abbatiali eum honore priuasset, nisi vxoris deuotissima consilio fuisset aliquandiu prohibitus. Sed nec ad eum causa accusationis delata videbatur sufficiens, pro qua abbas deponeretur: non quod iustitia rationem in hoc attenderet, sed ne apud homines leuitatis argueretur, si ad tam leuem querelam monachorum, hominem alioquin bonæ apud omnes famæ & opinionis, à prælatura remouisset. Interea dum hæc agerentur, Fridericus abbas sanctæ simplicitatis amator, more suo cœlestibus intentus disciplinis, earum machinationum quæ parabantur in suum exitium penitus ignarus, dolos & fraudes suorum non aduertit. Cum autem cernerent accusatores iniqui, se hac via non posse proficere, vt sanctum virum omnino deiecerent, alium modum inuenerunt. Consilio namque diabolo suggerente inter se habito, crimen fornicationis pastori suo morbida oues imponunt, vt eum quem vincere non poterant, iniuria superarent. Hac fama delata ad comitem, non examinauit causam secundum regulam æquitatis, non fecit produci testes à suspitione iniquitatis, sed violentiam viri præposuit, eosque testes admisit contra innocuum, quos accusatores in causa ad se non pertinente habuerat. Deposuit ergo virum sanctum & innocentem iudex presumptuosus, quem accusatum quidem nouerat, non confessum, non legitimo testimonio conuictum. Et quamuis ad laicum non pertineat ratio huiusmodi actionis, præsumpsit tamen ambitio quod voluit iudicantis, cui tempus fauere videbatur in obsequium sceleris, quo præsul e-rat secularis & iuuenis & puer, nomen regis sine regimine portabat. Depositus autem per violentiam comitis abbas Fridericus, illatam contumeliã pro Dei amore patientissimè tulit, & nihil passus, in omni patientia & mansuetudine inter alios pacifice vixit, nullique molestus in aliquo fuit, neque vicem iniurijs rependit, quamuis non paucas quotidie ab infirmioribus irrisiones sustineret. Qui eum locum iræ dare potuisset, noluit: sed cum his qui oderant pacem, pacificus & tranquillus omni tempore permansit. Sed omnipotens Deus iuste iudicans, patientiam pauperis non depexit in finem, quoniam quem tribulari innocenter permiserat, quam iniuste fuerit depositus, breui postea reuelauit. Doli namque machinatio patuit, aperta est iniquitas, fraus quoque detecta, & innocentia viri omnibus facta est manifesta. Nullam enim causam deponendi eum legitimam habuerunt, sed inuidia obœcati æmulos crimen fornicationis in eum mendaciter composuerunt, sicut postea manifeste apparuit. Enimvero quum vir Dei esset homo humilis & quietus, minusque intenderet rebus & actionibus mundanis, seque in auctoritate pastoralis seueritatis nequaquam subditis reddidisset formidabilem, cœperunt eum contemnere & habere exosum, ipsum tanquam inutilem de abbacia cogitauerunt eicere. Non est malitia supra malitiam claustralium peruersorum, qui nullum facinus abhorrentes, audent omne quod liuor suggererit. Depositus autem fuit anno Dominicæ natiuitatis millesimo sexagesimo octauo, indictione autem 6. anno regiminis abbatialis assumpti tertio cōpleto & mensib. ferme 8. Mansit igitur inter æmulos suos (vt diximus) vir humilis, quietus, nulli grauis, nulli onerosus, sed interna compunctioni deditus, dies noctesque in oratione Domini consummauit. Interea adueniens abbas monasterij sancti Nazarij Laurissensis, cum innocentis viri deiectionem cognouisset, cuius vitam & mores sanctissimos dudum antea nouerat, ingemuit: quem inter lupos velut agnum diutius manere non sustinens, ex magna eum pietate secum abduxit, & in monte sancti archangelij Michaelis, qui Ebernberg dicitur, collocauit, ac de necessarijs quam diu vixit copiosa miseratione prouidit. In eodem vero monte vsque ad mortem permansit, orationibus ceterisque piæ conuersationis studijs intentus, tantoque liberius contemplationi & quieti mentis dedit operam, quanto ab omni cura & tumultu secularium occupationum fuerat remotus. Denique non multis postea annis euolutis Domino vocante

Abbas apud Comitem accusatur inuicta.

Quare fuerit Comes abbatem indignatus.

Accusatio non erat sufficiens.

Crimen fornicationis abbati impositum.

Fridericus abbas deponitur iniuste. Quam patienter intulerit iniurias sibi factas.

Monachorum malitia peruenit in lucem.

Quando sit depositus ab officio dignitatis.

Abbas in Lorich Fridericum secum abduxit.

Vitam religiosam continuat.

Catenam portavit ad nudam carnem.
Signa celestis ad sepulchrum eius facta sunt.

infirmari coepit & sancto in pace sine quieuit. Quo mortuo catena ferrea ad nudam carnem eius inuenta est, quam multis annis creditur non sine dolore, quod cicatrices carnis infixae monstrare poterant, in occulto portasse. Sepultus est in eodem loco non sine opinione sanctitatis, super cuius tumulum nocturnis horis lumina emissa, vt multi testabantur, visa sunt, & signa diuinitus ostensa. Et is quidem abbas Friderici exitus fuit, cuius animam coeli gaudij introductam confidimus, quae Christum totis semper uisceribus in carne posita amauit, pro cuius amore multa patienter sustinuit.

DE WILHELMO HUIUS MONASTERII ABBATE DVODECIMO, qui praesuit annis viginti duobus, & de gestis per eum, atque sanctissima conuersatione eius.

Consilium de pastore eligendo.

POST depositionem deuotissimi viri abbatis Friderici, non parua inter fratres concertatio fuit suborta, quis in locum eius idoneus substitueretur, qui & verbo & exemplo pastorem se utilem ouibus exhiberet, & prouisionem temporalium rerum (sine cuius adminiculo religio subsistere nequit) non negligeret. Verebantur enim violentiam Comitis, quoniam cuius auxilio Fridericum a dignitate sua deposuerant, eius iram si contra successorem eadem praesumerent, non inconsculte meruebant.

Wilhelmus monachus.

Erat eo tempore in cenobio sancti Hemerani Ratisbonae, monachus quidam Wilhelmus nomine, vir multum doctus & religiosus, quem quidam ex fratribus notum antea viderant, reliqui famam bonae conuersationis eius satis celebrem saepe audierant.

Omnes in Wilhelmum consensuerunt abfentem.

Legatio mittitur ad Ratisbonam pro Wilhelmum.

Wilhelmus Senit ad Hirsaug.

Igitur post longos inter se habitos tractatus, tandem sapienti diuinitus inspirati consilio, vni concorditer unanimitate concluderunt, non se alium electuros quam monachum praefatum Wilhelmum, quem scripturis optime imbutum, & sanctis moribus adornatum, sciebant futurum non inutilem esse pastorem. Mittunt ergo duos ex se, cum legatione Comitis Adelberti, ad monasterium Sancti Hemerani Ratisbonam, qui nomine omnium, Wilhelmum sibi dari in Abbatem postularent. Nuncii Ratisbonam venientes, legationem suam Abbati & conuentui (quemadmodum iussi fuerant) exponunt. Wilhelmum animarum suarum pastorem exoptant, & (suis necessitatibus ostensis) impetrant. Qui Wilhelmus dum fratrum Hirsaugensium voluntatem cognouisset, non in

Renit ordinari antecessore suo uiuente.

superbiam se extulit, sed ieiunijs & orationibus causam omnino Domino commendauit. Imperio vero senioris sui compulsus, post dies paucos, cum fratribus qui missi fuerant, ad peregrinationem se contulit, & comitante Domino ad Hirsaugensem monasterium venit. Magno fratrum gaudio susceptus est, & mox in abbatem, consensu omnium qui aderant, electus. Cognita vero de depositione antecessoris sui iniqua, grauius tulit, exhortans

Non vult assumere monasterium nisi libertatum.

Comitem, vt virum innoxium, dignitati pristinae restitueret, coepit. Quem vt oblitatum in sua temeritate conspiceret, redire ad monasterium suum vnde venerat, cogitauit. Hoc fratribus quum innotuisset, prouoluti pedibus eius humillime orant, ne desolatos tam misere deserat, ipsum Diuino examini clamant futurum grauius obnoxium, si pastore orbatos, lupis suo recessu permitteret patere deuorandos. Quumque maximis eum precibus

Comes Wilhelmum dolo circumuectum.

obuolunt, aegre tandem impetrant, vt maneat. Qui nec ordinari ab episcopo voluit, nec in loco Abbatis stare, aut residere, quamdiu Fridericum antecessorem suum, in hac vita cognouit esse superstitem. Quo, non post multos menses, ad Dominum migrante, suae sedem ordinationi consensit. Verum non prius consentire voluit, quam monasterium omnimodo traderetur libertati. Aduocati namque Comites, monasterium in ius suum penitus redegerant, & nullam oblata libertatem, iuxta tenorem primae fundationis libertate permittere volebant.

Videns ergo Comes Adelbertus Wilhelmi abbatis constantiam, quod monasterij regimini se nequaquam introumittere vellet, nisi manus ipse deponeret, & locum perpetua libertate condonaret simulauit se in omnibus obtemperaturum, quaecumque ad huius rei negotium necessaria praerideret. Ad instantiam itaque eius, Comes Adelbertus perrexit cum eo ad curiam Regiam, literas praese simulare ferentes, libertatem cenobij astutia seculari fallas composuit: quas muniri sigillo regio impetrauit, Wilhelmo columbina simplicitate reuerendo nihil tale penitus suspicante. Verum post annos quinque dolua intelligens, per Dei misericordiam euicit: quemadmodum suo loco per ordinem dicemus. Sanctus igitur & innocens quum esset Wilhelmus, verax atque fidelis, omnes ex suis virtutibus metiens, monasterium a seruitute iam credens exemptum ordinari in Abbatem consensit.